

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Articles

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้
ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน ของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ
Development of Health Literacy Organization Competency
Enchantment Model to Road Traffic Accidents Prevention
of the district Health Board

วัชรพล ไนอรุณ, วท.ม.*

ยอชชาย สุวรรณวงศ์, ค.ศ.*

สุวิมล พลวรรณ, วท.ม.*

Watcharapol Nai-arun, M.Sc.*

Yodchai Suwannawong, Ed.D.*

Suwimon Phonwan, M.Sc.*

*สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี จังหวัดสระบุรี ประเทศไทย 18000

*Saraburi Provincial Public Health Office, Saraburi Province, Thailand, 18000

Corresponding author, E-mail address: yodchai53@hotmail.com

Received: 25 Oct 2023. Revised: 31 Oct 2023. Accepted: 07 Dec 2023

บทคัดย่อ

- หลักการและเหตุผล** : จังหวัดสระบุรีมีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน 29.45 ต่อแสนประชากร ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนนปีงบประมาณ 2561-2565 การแก้ไขปัญหาที่มีรากฐานจากพฤติกรรมและความหลากหลายในบริบทแวดล้อม ต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่เข้าใจปัญหาและมีทักษะความรอบรู้ด้านสุขภาพ
- วัตถุประสงค์** : เพื่อพัฒนาแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ
- วิธีการศึกษา** : การวิจัยแบบผสมผสานวิธี ศึกษาในเดือนกันยายน พ.ศ.2665-กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ผู้เชี่ยวชาญ และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอุบัติเหตุทางถนน โดยเลือกแบบเจาะจง แบบลูกโซ่และสุ่มอย่างง่าย รวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน
- ผลการศึกษา** : รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ มี 9 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดนโยบายโดยมติร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน สื่อสารมวลชน และภาคประชาชน 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมเชิงโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ 3) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และชุมชน 4) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และเชื่อมโยงใช้ประโยชน์เพื่อบริหาร

ความปลอดภัยทางถนน 5) การจัดกิจกรรมทางสังคมเชิงรุก และมีเวทีแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ให้กับชุมชน 6) เสริมสร้างความรอบรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชน 7) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยทางถนน 8) ยกย่องแบบอย่างที่ดีและประกาศความสำเร็จต่อสาธารณะ และ 9) ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและค่านิยมด้านความปลอดภัยทางถนนในครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และสถานที่ทำงาน โดยภาพรวมรูปแบบฯ มีความเหมาะสมด้านประโยชน์ ($\bar{x} = 4.1$, S.D. = 0.5) และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริง ($\bar{x} = 4.1$, S.D.= 0.4) ในระดับมาก ซึ่งอำเภอแก่งคอย หอนก แคน และพระพุทธรบาท มีความคิดเห็นต่อประโยชน์และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงไม่ต่างกัน

- สรุปผล** : รูปแบบฯ มี 9 ขั้นตอนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมศักยภาพและการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรเครือข่ายคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ให้เป็นองค์กรแห่งความรู้ด้านความปลอดภัยทางถนนในจังหวัดสระบุรีได้
- คำสำคัญ** : รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะ องค์กรแห่งความรู้ อุบัติเหตุทางถนน คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ

ABSTRACT

- Background** : Saraburi Province had a road accident death rate of 29.45 per 100,000 populations, which exceeded the target of the Road Safety Master Plan 2018-2022. The Road accidents were rooted on unwanted behavior and the diversity of the local environment. So, the solving of local problems needs to be carried out by the district health board that understands the problems and has appropriate health literacy skills.
- Objective** : To the development of health literacy organization competency enchantment model to road traffic accidents prevention of district health board.
- Methods** : The mixed-method research was study during September 2022- Feb 2023. The samples consisted of the District health board in Saraburi provincial, the experts, and the Stakeholders of the Road Accident Reduction Action Network, selected by the purposive selected, the snowball sampling, and the simple random technique. The Focus group discussion process, semi-structured interview, the Participatory observation and the questionnaire were constructed and used as tools for data collection; and the data were analyzed by using content analysis, descriptive statistics and Inferential statistics.
- Results** : Development of health literacy organization competency enchantment model to road traffic accidents prevention of district health board consisted of 8 processes; 1) Determine of policy with approval from all stakeholders, including government, local, private, media, and civil society, 2) Create a concrete cooperation network with clear structures

and roles, 3) Appoint committees for work at the district, sub-district, village and community levels, 4) Develop information systems and link databases for use in road safety management, 5) Organize proactive the social activities and provide a platform for creative reflection through community activities 6) Strengthen health literacy according to the concepts of experiential learning and lifelong learning for the people, 7) Establish a road safety literacy learning center, 8) Praise a role models and best practice organizations and publicly announce their achievements, and 9) Promote the environment and strengthen the culture and values of road safety in families, communities, educational institutions, workplaces, and establishments. The model was considered high level in actually utility ($\bar{x} = 4.1$, S.D. = 0.5) and feasibility ($\bar{x} = 4.1$, S.D.= 0.4) could be applied to the context of all district health board in Saraburi Province and the actually utility and feasibility perspective of different districts were not significant.

Conclusion : The 9 process of the model could be applied to a tool for promoting potential and strengthening the road safety organizational culture of the district health board in Saraburi Province.

Keywords : Competency enchantment model, Health literacy organization, Road traffic accidents, District health board.

หลักการและเหตุผล

อุบัติเหตุทางถนนเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลให้แต่ละปีมีผู้บาดเจ็บทุพพลภาพทั่วโลกมากถึง 50 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตไม่น้อยกว่า 1.3 ล้านคน⁽¹⁾ ปัจจุบันองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ประกาศแผนการสร้างทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน พ.ศ.2564-2573 มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านความปลอดภัยลดจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนลงครึ่งหนึ่งภายในปี พ.ศ.2573⁽²⁾ ซึ่งประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนเป็นลำดับที่ 9 ของโลก โดยมีผู้เสียชีวิต 32.7 ต่อแสนประชากร เฉลี่ยปีละ 22,491 คน⁽³⁾ ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่างๆ มีการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง แต่อัตราการเกิดอุบัติเหตุทางถนนก็มิได้ลดลงตามเป้าหมายอีกทั้งยังพบว่าบางปีมีอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ.2565 มีอุบัติเหตุสะสม 939,713 ครั้ง ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2564 ถึงร้อยละ 4.7

และมีผู้เสียชีวิต 14,737 ราย และในเทศกาลปีใหม่ 2566 เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน 2,440 ครั้ง มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 2,437 ราย และเสียชีวิต 317 ราย โดยมีมูลค่าความเสียหายเฉลี่ย 200,000 บาท/ครั้ง⁽⁴⁾

จังหวัดสระบุรีเป็นหนึ่งใน 10 จังหวัดที่มีอัตราการเสียชีวิตสูงสุดของประเทศ⁽⁵⁾ โดยในปี พ.ศ.2565 มีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ 7.203 ต่อแสนประชากร⁽⁶⁾ และมีอำเภอที่เสี่ยงเกิดอุบัติเหตุทางถนนระดับสูงที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บอยู่ในกลุ่มร้อยละ 25 อันดับแรกของอำเภอทั้งหมดของประเทศ 3 อำเภอ คือ แก่งคอย เมืองสระบุรีและหนองแค โดยส่วนใหญ่เป็นอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 53.98 และมักเกิดบนถนนกรมทางหลวงชนบท ร้อยละ 60.67 ในช่วงเวลา 18.00-21.00 น. ร้อยละ 40.00⁽⁷⁾ จังหวัดสระบุรีตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาอุบัติเหตุทางถนน และสนับสนุน

การใช้กลไกของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ โดยตั้งเป้าหมายตามร่างแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนนโดยกำหนดอัตราการตายจากอุบัติเหตุทางถนนไม่เกิน 23.2 ต่อแสนประชากรในปี พ.ศ. 2562 และไม่เกิน 16.4 ต่อแสนประชากรในปี พ.ศ. 2565 แต่ปัจจุบันภาพรวมของปี พ.ศ. 2565 มีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน 29.45 ต่อแสนประชากร และพบว่ายังมีอำเภอที่ยังมีการดำเนินงานด้านอุบัติเหตุต่อเนื่องเพียง 10 อำเภอ จาก 13 อำเภอ⁽⁸⁾ อีกทั้งผลการถอดบทเรียนการดำเนินงานด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ พบว่า ขาดความเข้าใจและไม่ชัดเจนด้านบทบาทหน้าที่ด้านการป้องกันอุบัติเหตุ ขาดทักษะด้านการสื่อสารและการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการสร้างความเข้าใจร่วมของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ขาดเครื่องมือและกระบวนการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงประชาชน ซึ่งส่งผลให้ทั้งเครือข่ายและประชาชนมิได้เกิดความตระหนักร่วมอย่างแท้จริงและเห็นความสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุทางถนนก็ต่อเมื่อมีสถานการณ์ที่เป็นกระแสสังคมหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเองหรือครอบครัวเท่านั้น⁽⁹⁾

การแก้ไขปัญหาที่มีฐานรากจากการพร่องความรู้และการสื่อสารที่ขาดประสิทธิภาพของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ และเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพึงประสงค์ถาวรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์การทั้งระบบและพัฒนาองค์กรให้มีคุณลักษณะขององค์กรแห่งความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy Organization)⁽¹⁰⁾ การวิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนให้กับคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ให้มีศักยภาพและสร้างวัฒนธรรมองค์การด้านความรู้ การสื่อสาร การสร้างความร่วมมือด้านข้อมูลข่าวสาร และการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการพัฒนางานด้านการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดสระบุรี

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ

วิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี⁽¹¹⁾ ศึกษาเดือนกันยายน พ.ศ.2565-กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 แบ่งเป็น 3 ระยะ โดยผลการศึกษาในแต่ละระยะของการวิจัยจะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของการวิจัยในระยะต่อไป โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพแวดล้อมและโอกาส
การพัฒนางานด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดสระบุรี

รูปแบบ การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีทักษะและประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอุบัติเหตุทางถนน ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน คือ นายอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้แทนด้านการแพทย์ ผู้แทนภาคการศึกษา ผู้แทนภาคอุตสาหกรรม ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้แทนภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนาดตัวอย่างพิจารณาจากความเพียงพอและความอิ่มตัวของข้อมูล⁽¹²⁾ รวม 27 คน (รัฐ เอกชน และประชาชนอย่างละ 9 คน) เลือกกลุ่มตัวอย่าง เจาะจงเลือกตามเงื่อนไขด้านประสบการณ์ในงานอุบัติเหตุทางถนนอย่างน้อย 1 ปี เครื่องมือ 1. (ร่าง) ประเด็นสนทนากลุ่มสภาพแวดล้อมและโอกาสการพัฒนางานด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดสระบุรี 2. อุปกรณ์ช่วยบันทึกข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง MP 3 กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเคมี คุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของ (ร่าง) ประเด็นสนทนากลุ่มฯ ด้วยค่าดัชนี IOC โดยมีผลเท่ากับ 1 รวบรวมข้อมูล จัดสนทนากลุ่มแยกตามประเภทกลุ่มตัวอย่าง 4 ชั่วโมง/กลุ่ม ในเดือนกันยายน พ.ศ.2565 วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เชิงเนื้อหา การนำ

ผลไปใช้ นำเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้าง (ร่าง) รูปแบบฯ ในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอของจังหวัดสระบุรี

รูปแบบ การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาจากเงื่อนไขด้านประสบการณ์และทักษะความรู้ ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์ในงานอุบัติเหตุทางถนน ผู้มีทักษะวิชาการด้านการแพทย์/สาธารณสุข ด้านการวิจัยประเมินผลด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวิศวกรรม และด้านกฎหมาย ขนาดตัวอย่าง พิจารณาจากความเหมาะสมและครอบคลุมทักษะที่เกี่ยวข้อง รวม 15 ตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่าง เจาะจงเลือกตามเงื่อนไขความเชี่ยวชาญทางวิชาการไม่น้อยกว่า 3 ปี เครื่องมือ 1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอโดยสร้างขึ้นตามแนวคิดรูปแบบเชิงภาษา (Semantic Model)⁽¹³⁾ 2. แบบสอบถามความเหมาะสมด้านโครงสร้างและเนื้อหาเชิงวิชาการของรูปแบบฯ 3. อุปกรณ์ช่วยบันทึกข้อมูล คุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ฯ และแบบสอบถามความเหมาะสม ด้วยค่าดัชนี IOC โดยมีผลเท่ากับ 1 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธี Cronbach⁽¹⁴⁾ ภาพรวมเท่ากับ 0.84 รวบรวมข้อมูล 1. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบเผชิญหน้าโดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ 2. ส่งแบบสอบถามความเหมาะสมฯ ทางไปรษณีย์ซึ่งดำเนินการในเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 วิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์เชิงเนื้อหาองค์ประกอบเชิงโครงสร้างในการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้ 2. วิเคราะห์ความเหมาะสมด้านโครงสร้างและเนื้อหาเชิงวิชาการของ (ร่าง) รูปแบบฯ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การนำผลไปใช้ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมด้านประโยชน์และการนำรูปแบบฯ ไปปฏิบัติจริงของการวิจัยระยะที่ 3

ระยะที่ 3 ทดสอบประสิทธิภาพผลของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ

รูปแบบ การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษา เลือกอำเภอที่มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุสูงสุด 3 ลำดับแรก ในปี พ.ศ.2565 คือ แก่งคอย หนองแค และพระพุทธรบาท กลุ่มตัวอย่าง 1. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ 2. กลุ่มภาคีเครือข่ายการดำเนินงานด้านการลดอุบัติเหตุทางถนน ได้แก่ หน่วยงานสาธารณสุขระดับตำบล, หน่วยงานภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ขนาดตัวอย่าง 1. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ 21 คน/อำเภอ รวม 63 คน 2. ภาคีเครือข่าย 150 คน/อำเภอ รวม 450 คน คำนวณขนาดตัวอย่างที่ไม่ทราบค่าประชากรจากสูตรของ Cochran, W.G.⁽¹⁵⁾ เลือกกลุ่มตัวอย่าง 1. เจาะจงเลือกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ 2. สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเลือกภาคีเครือข่าย เครื่องมือการวิจัย 1. คู่มือการปฏิบัติของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนฯ 2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 3. แบบสอบถามความเหมาะสมด้านประโยชน์และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริง 4. ประเด็นสนทนากลุ่มปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของรูปแบบฯ คุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามความเหมาะสมด้านประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1 และหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 รวบรวมข้อมูล 1. นำเสนอร่างรูปแบบฯ ต่อคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอในพื้นที่ศึกษาเพื่อนำไปทดลองปฏิบัติและผู้วิจัยร่วมสังเกต 2. ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับกลุ่มตัวอย่างศึกษา และ 3. จัดสนทนากลุ่มปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของรูปแบบฯ ศึกษาเดือนศึกษาเดือนธันวาคม พ.ศ.2565 - กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 วิเคราะห์ข้อมูล 1. วิเคราะห์เชิงเนื้อหาข้อมูลการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสนทนากลุ่ม 2. วิเคราะห์ความเหมาะสมด้านประโยชน์และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงด้วยสถิติเชิงพรรณนา และ 3. วิเคราะห์ความแตกต่างเชิงพื้นที่ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (One-way ANOVA)

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

โครงการได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี โครงการวิจัยอนุมัติเลขที่ 19/2565 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

ผลการศึกษา

1. สภาพแวดล้อมและโอกาสในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดสระบุรี

ผลการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นที่ส่วนใหญ่ของกลุ่มมีมติความคิดเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกันเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านอุบัติเหตุทางถนนที่กลุ่มเห็นตรงกันว่าหากได้รับการแก้ไขจะเป็นโอกาสและเสริมความเข้มแข็งในการพัฒนางานอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดสระบุรี ดังนี้

ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ภาครัฐมีการสื่อสารความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุทางถนนไม่ต่อเนื่อง รูปแบบการสื่อสารไม่น่าสนใจ ข้อมูลข่าวสารไม่เป็นปัจจุบัน และไม่มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนางานอุบัติเหตุในระดับพื้นที่ มีแหล่งข้อมูลอุบัติเหตุจากหลายหน่วยงานแต่ยังขาดการเชื่อมโยงให้เป็นข้อมูลชุดเดียวกันและข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน

ด้านการมีส่วนร่วม หน่วยงานรัฐ ท้องถิ่น และประชาชนมีส่วนร่วมน้อยทั้งด้านบทบาทหน้าที่ การฝึกและทรัพยากร หน่วยงานด้านสาธารณสุขเป็นแกนหลัก ทำให้การดำเนินงานทำให้ขาดความครอบคลุมในทุกมิติ

ด้านศักยภาพบุคลากร อัตรากำลังของบุคลากรภาครัฐที่มีจำนวนน้อย และไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ภาครัฐและแกนนำชุมชนขาดทักษะการสื่อสารองค์ความรู้ ประชาชนขาดทักษะความรู้สุขภาพ และผู้บริหารบางส่วนขาดภาวะผู้นำด้านสุขภาพ

ด้านการบริหารจัดการ นโยบายและแนวปฏิบัติการป้องกันควบคุมอุบัติเหตุไม่เป็นรูปธรรม ขาดความชัดเจน คณะกรรมการมีโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจน มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ/ทรัพยากร ขาดแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมเน้นตั้งรับมากกว่าเชิงรุก

ความต้องการโอกาสในการพัฒนา ทบทวน

โครงสร้างบทบาทหน้าที่ของเครือข่าย ส่งเสริมภาวะผู้นำด้านสุขภาพ พัฒนาระบบสารสนเทศ สื่อ และกระบวนการสื่อสาร เสริมสร้างความรู้ให้กับบุคลากรและประชาชน จัดช่องทางสำหรับการรับส่งข้อมูลระหว่างประชาชนและภาครัฐ

2. รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการ พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอของจังหวัดสระบุรี

รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการ พขอ. คือ องค์ประกอบของโครงสร้างเชิงภาษาที่อธิบายถึงคุณลักษณะและความหมายของแนวคิด หลักการ เป้าหมาย กระบวนการ และการประเมินผล คุณลักษณะความสามารถในการเป็นองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน (ภาพที่ 1)

แนวคิด เชื่อว่าองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนเป็นองค์กรที่ทุกคนตระหนักต่อความปลอดภัยทางถนน มีความรู้ด้านความปลอดภัยทางถนน องค์กรมีวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมปลอดภัยจากอุบัติเหตุทางถนน และทุกภาคส่วนช่วยกันดูแลด้านความปลอดภัยทางถนนเหมือนดูแลครอบครัว มีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพประชาชนทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้จริง

หลักการ แนวทางปฏิบัติในการเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการ พขอ. มี 3 หลักการ คือ 1) สร้างความตระหนักความปลอดภัยทางถนน และความรู้ให้ผู้บริหาร คณะกรรมการ พขอ. แกนนำชุมชน และประชาชน 2) สร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านความปลอดภัยทางถนนและจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อความปลอดภัยโดยรวมบูรณาเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ชุมชนต่างๆ เพื่อให้เกิดจุดแข็งด้านทรัพยากร และ 3) พัฒนาคุณภาพสารสนเทศให้สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง มีสื่อ ช่องทางการถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายภายใต้บริบทและวิถีชีวิตได้อย่างแยบยล

เป้าหมาย ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จากการนำรูปแบบไปปฏิบัติ 1) บุคคลในองค์กร/ชุมชนมีความรอบรู้และองค์กร/ชุมชนมีคุณลักษณะของการเป็นองค์กรแห่งความรอบรู้ด้านความปลอดภัยทางถนน 2) มีการสื่อสารที่ชาญฉลาดและมีกิจกรรมทางสังคมด้านการป้องกันอุบัติเหตุที่มีประสิทธิภาพ 3) สร้างสรรค์องค์ความรู้นวัตกรรมที่สนับสนุนความปลอดภัยทางถนน และ 4) องค์กร/ชุมชนยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความเป็นเลิศเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนน และส่งผลกระทบให้ลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุทางถนน ลดการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน

กระบวนการ ขั้นตอนปฏิบัติที่เป็นระบบอย่างเป็นขั้นตอน โดยครอบคลุมการวางแผน การลงมือปฏิบัติการตรวจสอบวิเคราะห์และการปรับปรุงการปฏิบัติ มี 9 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติด้านความปลอดภัยทางถนน โดยมติร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน สื่อสารมวลชน และภาคประชาชน อย่างเป็นรูปธรรมพร้อมลงนามความร่วมมือและประกาศนโยบายต่อสาธารณะให้ทราบร่วมกัน และกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดเป้าหมายร่วมของทุกหน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมให้พื้นที่มีประชาคมข้อกำหนดหรือธรรมนูญชุมชนด้านความปลอดภัยทางถนน 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการป้องกัน ควบคุมอุบัติเหตุทางถนนระหว่างรัฐ เอกชน ประชาชน และองค์กรมูลนิธิต่างๆ ในพื้นที่โดยจัดทำข้อตกลงความร่วมมือและกำหนดหน้าที่ตามบริบทโครงสร้างและภารกิจขององค์กรที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและนำเสนอต่อคณะกรรมการ พขอ. 3) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานความปลอดภัยทางถนนระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน/ชุมชน จากผู้แทนที่มาจากภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น และภาคประชาชน โดยกำหนดโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ และภารกิจเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน 4) วิเคราะห์

ทางถนน 5) จัดกิจกรรมทางสังคมเชิงรุกด้านความปลอดภัยทางถนน โดยเน้นส่งเสริมความตระหนักรู้ความปลอดภัยทางถนนในบุคคล ครอบครัว ชุมชน สร้างกระแสสังคมด้านการป้องกันควบคุมอุบัติเหตุทางถนน และกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนความคิดเห็น สร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมชุมชน 6) เสริมสร้างศักยภาพความรู้ด้านความปลอดภัยทางถนนของบุคลากรและประชาชนด้วยแนวทางการเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประชาชนเกิดการรับรู้ มีความรู้ มีทักษะการปฏิบัติและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างถูกต้องและเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน ในชุมชนและสถานศึกษา 7) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ความรู้ด้านความปลอดภัยทางถนน เพื่อรวบรวมองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านความปลอดภัยทางถนน และให้บริการประชาชนด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เป็นแหล่งฝึกอบรมความรู้ด้านความปลอดภัยทางถนน ให้บริการประสานความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 8) ยกย่องชื่นชมแบบอย่างที่ดีทั้งระดับบุคคล องค์กรที่เป็นเลิศด้านการส่งเสริมความปลอดภัยทางถนน และประกาศความสำเร็จต่อสาธารณะ และส่งเสริมขวัญกำลังใจกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดประสบการณ์ องค์ความรู้ต่อสาธารณะ และ 9) ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมปลอดภัยและเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมด้านความปลอดภัยทางถนน ตรวจสอบและวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเพื่อลดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน สร้างสัญลักษณ์แจ้งเตือนจุดเสี่ยงหรือพื้นที่เสี่ยงอุบัติเหตุในรูปแบบการแจ้งเตือนอัจฉริยะผ่านระบบ Online สำหรับประชาชนและหน่วยงาน และสร้างค่านิยมด้านความปลอดภัยทางถนนในครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานที่ทำงานและสถานประกอบการ เป็นต้น

ประเมินผล ตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบฯ คือ 1) ความรู้ ทักษะ พฤติกรรมและความสามารถในการสื่อสารความปลอดภัยทางถนนของประชาชน 2) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทางถนนในรูปแบบการมีส่วนร่วม

ด้านนโยบาย ทรัพยากร การบริหารโครงการ การปฏิบัติ ตามแผนกิจกรรม 3) กิจกรรมการสื่อสารและกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมด้านความปลอดภัยทางถนนในพื้นที่ และ 4) องค์ความรู้ นวัตกรรม บุคคลต้นแบบ ชุมชนต้นแบบ และองค์การต้นแบบที่เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ให้กับเครือข่ายต่างๆ ประสิทธิภาพ

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของรูปแบบฯ
ทุนทางสังคมที่ส่งผลในเชิงสนับสนุนหรือส่งเสริมให้

กระบวนการปฏิบัติของรูปแบบฯ บรรลุตามเป้าหมาย คือ
1) ผู้บริหารองค์กรที่มีภาวะผู้นำด้านสุขภาพและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านนโยบาย ทรัพยากร 2) แกนนำชุมชนที่มีทักษะด้านการสื่อสารและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย 3) การมีเครือข่ายมูลนิธิที่มีเป้าหมายการลดอุบัติเหตุทางถนนปฏิบัติงานในพื้นที่ และ 4) การมีสื่อ ช่องทางการสื่อสารของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารภาครัฐ ท้องถิ่น และประชาชน



ภาพที่ 1 รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ จังหวัดสระบุรี

ผลการทดสอบประสิทธิผลรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอของจังหวัดสระบุรี

หลังจากอำเภอแก่งคอย หนองแค และพระพุทธบาทนำรูปแบบไปปฏิบัติ แสดงความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านประโยชน์และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริงในจังหวัดสระบุรี ในภาพ

รวม พบว่า รูปแบบฯ มีความเหมาะสมด้านประโยชน์ ($\bar{x} = 4.1$, S.D. = 0.5) และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริง ($\bar{x} = 4.1$, S.D. = 0.4) ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านประโยชน์และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบมาใช้จริงระหว่างแก่งคอย หนองแค และพระพุทธบาท พบว่าทั้ง 3 อำเภอมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงความคิดเห็นต่อความเหมาะสมด้านประโยชน์และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบฯ ไปปฏิบัติจริง จำแนกตามอำเภอที่มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุทางถนนสูงสุด 3 ลำดับแรก (n=450)

ความเหมาะสม	อำเภอ	$\bar{x}$	S.D.	df	F	P
ประโยชน์ของรูปแบบฯ	แก่งคอย	4.2	0.5	2	1.76	0.17
	หนองแค	4.2	0.4			
	พระพุทธบาท	4.2	0.4			
ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง	แก่งคอย	4.1	0.3	2	1.75	0.18
	หนองแค	4.2	0.4			
	พระพุทธบาท	4.2	0.4			

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผล

โอกาสในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดสระบุรี พบว่าหน่วยงานรัฐ ท้องถิ่น และประชาชน ยังมีส่วนร่วมน้อยและขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานด้านการป้องกันควบคุมอุบัติเหตุทางถนน ทั้งด้านบทบาทหน้าที่ ภารกิจ และทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศักดิ์นันทน์ ดวงตา⁽¹⁶⁾ แต่แตกต่างจากธงชัย ปัญญรัตน์⁽¹⁷⁾ ที่พบว่าการร่วมกันตัดสินใจ บทบาทหน้าที่ของส่วนราชการ และการตัดสินใจของคณะกรรมการต่อการปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภออยู่ในระดับดีมาก ซึ่งความแตกต่างนี้อาจเกิดจากความแตกต่างเชิงบริบทพื้นที่และอาจเป็นไปได้ว่าสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้หน่วยงานรัฐ ท้องถิ่น และประชาชนมีส่วนร่วมน้อยในการดำเนินงานด้านอุบัติเหตุทางถนน คือ การขาดการสื่อสารข้อมูลด้านอุบัติเหตุที่ขาดความต่อเนื่อง อีกทั้งรูปแบบการสื่อสารยังขาดความน่าสนใจ ทำให้ข้อมูลที่ภาครัฐสื่อสารออกมาไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ ดังปรากฏในผลการศึกษาความคิดเห็นต่อโอกาสใน

การพัฒนาด้านด้านสารสนเทศและการสื่อสารที่ได้จากสะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ตรงของผู้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

การเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมศักยภาพของบุคลากรในองค์กรและประชาชน ซึ่งในการศึกษานี้ พบว่า ศักยภาพบุคลากรในองค์กรและประชาชนเป็นหนึ่งในองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของรูปแบบฯ ทั้งในส่วนของความเชื่อพื้นฐานและกระบวนการของรูปแบบฯ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเกษมสุข กันชัยภูมิ⁽¹⁸⁾ ระบุว่าการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนเป็นส่วนประกอบสำคัญของรูปแบบการแก้ไขปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน

กระบวนการเสริมสร้างองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน การศึกษานี้มี 9 ขั้นตอน โดยเป็นการดำเนินแบบต่อเนื่องเป็นพลวัตโดยวางแผนปฏิบัติ ตรวจสอบและปรับปรุงกิจกรรมของแต่ละขั้นตอน

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอิซาม อาแว และคณะ⁽¹⁹⁾ โดยพบว่าการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการระหว่างภาคีเครือข่ายมีการวางแผนปฏิบัติงานลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการสะท้อนข้อมูลกลับส่งผลให้อัตราการบาดเจ็บของชุมชนลดลง

ภาวะผู้นำด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน อีกทั้งยังเป็นข้อเสนอแนะสำคัญที่เป็นโอกาสในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน โดยเฉพาะภาวะผู้นำด้านสุขภาพของนายอำเภอ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในมิติด้านการบริหาร การกำหนดนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคำไผ่ พลสงคราม⁽²⁰⁾ และศุภวรรณรัตนภิรมย์⁽²¹⁾ ที่พบว่าผู้นำที่มีภาวะผู้นำมีการกำหนดนโยบายองค์กร มาตรการความปลอดภัยที่มีความชัดเจน และส่งเสริมให้พนักงานปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ทำให้พนักงานได้รับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

สร้างเครือข่ายความร่วมมือของภาครัฐ เอกชนและประชาชน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฉลองชัย สิทธิวังและคณะ⁽²²⁾ การมีส่วนร่วมของชุมชนตลอดจนภาคีเครือข่ายและการพัฒนาความปลอดภัยทางถนน สามารถลดอัตราการเสียชีวิตจากการบาดเจ็บทางถนนลง จำนวนครั้งการบาดเจ็บทางถนน และลดจุดเสี่ยงการบาดเจ็บทางถนนลงได้

การพัฒนาความเป็นเลิศของระบบข้อมูลสารสนเทศ เป็นอีกขั้นตอนสำคัญในกระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะขององค์กรแห่งความรู้ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาองค์กรแห่งความรู้ของวิลม โรมา⁽²³⁾ และชนิดา ประดิษฐ์สถาพร และศรีสุภา ใจโสภา⁽²⁴⁾ และปิยนุช ภิญโญ และคณะ⁽²⁵⁾ ซึ่งระบุไว้ว่าองค์กรแห่งความรู้จะเป็นองค์กรที่พัฒนาระบบที่ง่ายต่อการค้นหาเข้าใจข่าวสารและบริการดูแลสุขภาพของตนเอง โดยให้ความสำคัญกับเรื่องการสื่อสารและข้อมูลที่เอื้อให้บุคลากรมีความสามารถในการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศได้

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับจังหวัด (พจจ.) ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการ พขอ. จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาด้านความปลอดภัยทางถนน นำเสนอต่อคณะกรรมการ พจจ. และประกาศการยกระดับองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยทางถนนของคณะกรรมการ พขอ. ให้วาระการพัฒนาของจังหวัดต่อไป

2. สำนักงานป้องกันควบคุมโรค ศูนย์อนามัย และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดควรเป็นศูนย์กลางการเสริมสร้างศักยภาพและความรอบรู้ความปลอดภัยทางถนนในการพัฒนาศักยภาพความรู้ด้านความปลอดภัยทางถนนให้กับคณะกรรมการ พขอ. และเครือข่าย และบูรณาการความรู้เข้าในสถานศึกษา เพื่อสร้างค่านิยมกับเยาวชน

3. คณะกรรมการ พขอ.ควรร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุข ตำรวจ ท้องถิ่น มูลนิธิ และประชาชนพัฒนาคุณภาพของระบบสารสนเทศและข้อมูลอุบัติเหตุทางถนนให้เป็นข้อมูลชุดเดียวกันและจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ประโยชน์และสื่อสารสร้างความรอบรู้ให้กับประชาชนผ่านทางและสื่อสารมวลชนในแต่ละพื้นที่ของท้องถิ่น

4. คณะกรรมการ พขอ. ร่วมกับเครือข่ายจัดกิจกรรมเชิงรุก เพื่อสร้างกระแสสังคมโดยเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมให้มีเวที/พื้นที่แสดงออกให้กับประชาชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอองค์ความรู้ นวัตกรรม และสะท้อนความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนอย่างอิสระและเชิดชูบุคคล องค์กรและชุมชนต้นแบบที่ดี

5. การศึกษาครั้งต่อไปควรนำรูปแบบฯ ไปทดลองดำเนินการในรูปแบบ Sandbox และความแตกต่างเชิงบริบทสังคมเพื่อศึกษาถึงประสิทธิผลตามเป้าหมายและผลกระทบของรูปแบบฯ ด้วยวิธีวิจัยแบบทดลองเต็มรูปแบบเพื่อนำผลการศึกษาปรับปรุงและพัฒนาแบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

สรุป

รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรแห่งความรอบรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ มี 9 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดนโยบายโดยมติร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ทุกภาคส่วน 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม 3) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และชุมชน 4) พัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อบริหารความปลอดภัยทางถนน 5) การจัดกิจกรรมทางสังคมเชิงรุกและเวทีชุมชน 6) เสริมสร้างความรอบรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต 7) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ความรอบรู้ด้านความปลอดภัยทางถนน 8) ยกย่องแบบอย่างที่ดีและประกาศความสำเร็จต่อสาธารณะ และ 9) ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและค่านิยมด้านความปลอดภัยทางถนน โดยรูปแบบมีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในจังหวัดสระบุรีได้จริง

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Road traffic injuries. [Internet]. 2022 [Cited 2022 March 11]. Available from:URL:https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/road-traffic-injuries.
2. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน แผนโลก. [อินเทอร์เน็ต]. 2565. [สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565]. ค้นได้จาก: URL: https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1357720221213073508.pdf.3.
3. สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร สำนักแผนความปลอดภัย. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของกระทรวงคมนาคม พ.ศ.2564. [อินเทอร์เน็ต]. 2565. [สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2565]. ค้นได้จาก:URL:https://www.otp.go.th/uploads/tiny_uploads/PDF/2565-09/25650919-ReportExcident-2565.pdf
4. กรุงเทพมหานคร. ไทยมีอุบัติเหตุทางถนน ปี 2565 กว่า 9.3 แสนครั้ง. [อินเทอร์เน็ต]. 2566. [สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2566]. ค้นได้จาก: URL: https://www.bangkokbiznews.com/auto/1046574.
5. Thai PBS. เปิดสถิติอุบัติเหตุทางถนนคร่าชีวิตคนไทยเฉลี่ยชม.ละ 2 คน. [อินเทอร์เน็ต]. 2565. [สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565]. ค้นได้จาก:URL:https://www.thaipbs.or.th/news/content/313982.
6. หน่วยเฝ้าระวังและสะท้อนสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนน. อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนต่อประชากร 100,000 คน แยกรายจังหวัด. [อินเทอร์เน็ต]. 2566. [สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2566]. ค้นได้จาก:URL:http://trso.thairoads.org/statistic/watch/detail/137
7. ปัญญ์ จันทรพาณิชย์. คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) กับทิศทางการทำงานแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนน. [อินเทอร์เน็ต]. 2565. [สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2565]. ค้นได้จาก:URL:https://resourcecenter. thaihealth.or.th/index.php/media/ll5j.
8. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี. ผลการดำเนินงานป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนจังหวัดสระบุรี ปี 2566. ใน การประชุมเฝ้าติดตามการดำเนินงานการลดการบาดเจ็บจากการจราจรทางถนนและระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน วันที่ 7 ธันวาคม 2566. สระบุรี : โรงพยาบาลแก่งคอย ; 2566.
9. กลุ่มงานพัฒนาศาสตร์สาธารณสุข. สรุปผลการถอดบทเรียนการพัฒนางานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ประเด็น : แนวทางการพัฒนางานอุบัติเหตุทางถนนจังหวัดสระบุรีในการประชุมคณะกรรมการบริหารงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ประจำเดือนพฤศจิกายน 2565. สระบุรี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ; 2565 : 17-9.
10. Centers for Disease Control and Prevention. Attributes of a Health Literate Organization. [Internet]. 2023 [Cited 2023 January 3]. Available from:URL:https://www.cdc.gov/healthliteracy/planact/steps/index.html.

11. Creswell JW. A concise introduction to mixed methods research. Michigan : Sage Publications ; 2015.
12. Nastasi BK, Schensul SL. Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. J Sch Psychol 2005;43(3):177-95. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2005.04.003>
13. Keeves PJ. "Model and Model Building." In: Keeves PJ, edited. Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook. Oxford : Pergamon Press ; 1988.
14. Cronbach LJ. Coefficient alpha and the internal structure of tests. Psychometrika 1951;16: 297-334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>.
15. Cochran WG. Sampling Techniques. 3rd.ed. New York : John Wiley & Sons ; 1977.
16. ศักดินันท์ ดวงดา. การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ของอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ. [อินเทอร์เน็ต] 2565. [สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566]. ค้นได้จาก:URL:<https://bkpho.moph.go.th/ssjweb/bkresearch/require/files/post-doc/20221017152031.pdf>.
17. ธงชัย ปัญญรัตน์. ผลของรูปแบบการพัฒนาคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ 2565;15(2):133-44.
18. เกษมสุข กันชัยภูมิ. การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน 2565;7(2):82-92.
19. อิชาม อาแว, นิรุสณีย์ อากาจิ, มูฮัมหมัดไฮด์ ซาและ, มามะเพาซี สือแม, ไฮย์ทรง นาวา, วนิดา อาแว. การพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุโดยมีชุมชนเป็นฐานแบบบูรณาการเชิงพื้นที่: บริบทพื้นที่จังหวัดนราธิวาส. วารสาร มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ 2565;14(3):282-99.
20. คำไผ่ พลสงคราม. การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนนระดับท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ. [อินเทอร์เน็ต] 2563. [สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565]. ค้นได้จาก:URL:<https://bkpho.moph.go.th/ssjweb/bkresearch/require/files/post-doc/20200623092703.pdf>
21. ศุภวรรณ รัตนภิรมย์. พฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการกลุ่มบริษัทบีเอเอสเอฟในประเทศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาจิตวิทยาชุมชน ; ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว ; บัณฑิตวิทยาลัย, นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร ; 2558.
22. ฉลองชัย สิทธิวัง, นิยม สุนทร, กรภัทร ชันไชย, ชชาญชัย มหาวัน, นิคม อุทุมพร, และคณะ. การพัฒนาความปลอดภัยทางถนนโดยใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) ขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย 6 อำเภอ นาร่อง จังหวัดน่าน. [อินเทอร์เน็ต] 2564. [สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565]. ค้นได้จาก:URL:<https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/5397?show=full&locale-attribute=th>
23. วิมล โรมา. แนวคิดหลักการขององค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ. นนทบุรี : สำนักงานโครงการขับเคลื่อนกรมอนามัยของประชาชนเพื่อความรู้ด้านสุขภาพของประชาชน ; 2561.
24. ชนิตา ประดิษฐ์สถาพร, ศรีสุภา ใจโสภา. องค์กรแห่งความรู้ทางสุขภาพ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้สำหรับพยาบาล. วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ 2566;9(1):1-10.
25. ปิยนุช ภิญโญ, กิตติภูมิ ภิญโญ, กลัวยไม้ อีพรพรรณ, ประภัศร์ ขาวงษ์. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. พยาบาลสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2565;49(1): 160-74.